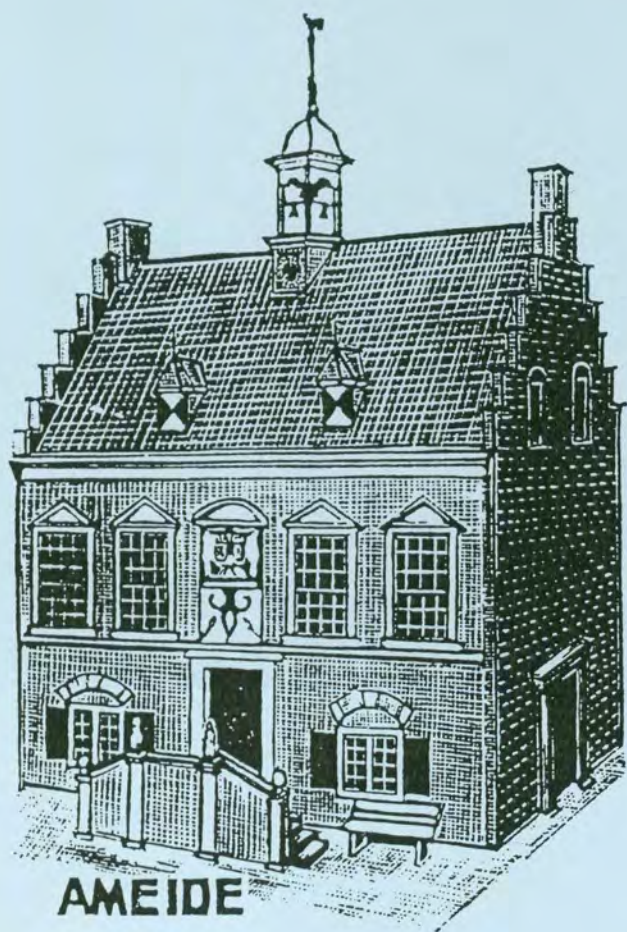

*Historische Vereniging
Ameide en Tienhoven*

JAARGANG 12
NR. 4

NIEUWSBLAD VAN DE HISTORISCHE VERENIGING AMEIDE en TIENHOVEN

ISSN: 1569-7800

De Vereniging is gevestigd in Ameide en heeft haar domicilie in het oude Stadhuis aldaar. Ze is opgericht op 13 december 1989 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Dordrecht onder nummer 40324336.

BESTUUR:

Voorzitter	A.M. den Oudsten, Kerkweg 29, 4235 VT Tienhoven, ☎ 601249
Secretaris	P. Will, Hazelaarlaan 21, 4233 HN Ameide, ☎ 602535
2e secretaris	G.W. Groenendijk, De Bogerd 3, 4233 GN Ameide, ☎ 601886
Penningmeester	J. Stasse, De Bogerd 19, 4233 GN Ameide, ☎ 602488
Alg. adjunct	J.A. Maatkamp, Lekdijk 24, 2769 GA Langerak, ☎ 602071
Lid	J.D.C. Laroo, Voorstraat 8, 4233 EA Ameide, ☎ 602026
Lid	C.J. Neels, Lekdijk 24, 4235 VL Tienhoven ☎ 601320
Lid	C. den Oudsten, Hogewaard 12, 4235 VS Tienhoven, ☎ 601966
Lid	G. Streefkerk, Paramasiebaan 11, 4233 EX Ameide, ☎ 601369

CORRESPONDENTIEADRES

P. Will

EXCURSIES

A.M. den Oudsten

REDACTIEADRES KWARTAALBLAD

J.D.C. Laroo

LEDENADMINISTRATIE

J. Stasse

CONTRIBUTIE

Deze bedraagt f 30,- per jaar, over te maken op bankrekening nummer 301952248 van de Rabobank te Ameide t.n.v. de penningmeester van de vereniging.

INHOUD

Woord vooraf van de voorzitter

Van redactiewege

In memoriam J. den Oudsten

Enige aankondigingen en de verslaggeving

Eerzame Discrete Schout en Geregten van Ameide-Tienhoven

Jaarmarktopgave anno 1893.

De Paardenmarkt te Ameide 1949

J. van Toor-Will: Termeise Mart 2001

P. Will: Wie woonden daar vóór het Waardhuis werd?

B.C. Remie: IJclub 'Hollandia' en ijspret in vroeger tijden

P. van Toor: Prenten uit omliggende plaatsen

A.M. den Oudsten: Leesvoer uit de tijdschriften

WOORD VOORAF

VAN DE VOORZITTER

Dit is al weer het laatste nummer van 2001, maar voor een terugblik op het afgelopen jaar wilde ik de jaarvergadering afwachten, wat onze bezigheden geweest zijn, sla er de vorige uitgaven nog eens op na.

Het Stadhuis heeft weer gefungeerd als onderkomen voor onze vereniging. Voor vergaderingen en lezingen uitermate sfeervol, maar voor verdere activiteiten (mede doordat de Gemeente er nog over moet kunnen beslissen en het mede gebruik van de Wereldwinkel) onvoldoende. Mede om die reden heeft een onderkomen voor onze spullen nog steeds de aandacht, maar heeft nog niet tot tastbare resultaten geleid. Er is contact met het Hoogheemraadschap te Gorinchem over de Hoge Schuur (c.q. Zwarte Schuur) te Langerak. Dit zal op korte termijn niet tot een oplossing kunnen leiden, want er wordt voorlopig nog gebruik van gemaakt.

Als ik de groei van de ledenaantallen van onze zusterverenigingen in de Alblasserwaard bekijk en de interesse die alom leeft voor de plaatselijke geschiedenis moet het volgend jaar toch mogelijk zijn om het ledental tot 200 op te voeren. Laten wij er met elkaar eens op letten.

Voorts hebben wij op 22 oktober j.l. een rapport in de vorm van een Plan van aanpak aan de Gemeente Zederik aangeboden. Hierin heeft de Genealogische werkgroep uit onze vereniging een bewerking van de Burgerlijke stand en Bevolkingsregister voorgesteld, waarbij in een plan van aanpak de wijze waarop en het doel waarvoor dit is. Hierin is samengewerkt en mede door hun ingediend door Vereniging Historisch Lexmond & Heien Boeicop, het Stichtingsbestuur Vrienden van Historisch Meerkerk, een vertegenwoordiging van Nieuwland, en de Historische Vereniging Ameide en Tienhoven, waarbij de Genealogische werkgroep van ons de kar blijft trekken.

Verder speelt op het moment ook nog de geboorte van een Structuurschets voor Zederik. Hiervoor zijn hoorzittingen voor diverse groeperingen geweest. Door de reeds genoemde Hist. Ver. is hierop gereageerd door een commentaar in te dienen op de voorlopige schets, hierin is vooral aandacht gevraagd om te letten op het streekeigene bouwen en indelen van de Gemeente Zederik.

Verder ziet U in de inhoudsopgave weer een keur van onderwerpen waarvoor wij de samenstellers weer onze dank betuigen.

REDACTIONEEL

- Naast de gebruikelijke rubrieken vindt u een in-memoriam, gewijd aan de door ons betreunde medewerker Jan den Oudsten. Verder hebt u hierboven iets vernomen over het stadhuis als ons onderkomen, maar wist u dat ooit de zondagse kerkdiensten daar zijn gehouden. Uit nood deed het kerkgebouw eind 1740 dienst als 'ark van Noach' voor mens en dier. Dominee Barovius - in het Waardverhaal straks volgend speelt hij ook een rol - 'was gedrongen den volke het Woord elders te verkondigen'. Ook in de 'Lek en Huibertkroniek' van nov. 2001 schrijft Dr. A. Bijl over de dijkdoorbraak bij Achthoven op 24 dec. 1740. Als illustratie bij de avond, gehouden op 25 oktober over hebben we opgenomen de oproep om een Dank- en Bede-uur te houden in

den Jaare 1794, daar onze regio de laatste 50 jaar voor overstromingen gespaard was gebleven.

- ◇ De ondertekenaar H.A. Onderwater -wat een toepasselijke naam voor een secretaris-penningmeester van het Hoogheemraadschap- voerde ons naar de Voorstraat en nieuwsgierig gemaakt zijn we op zoek gegaan naar voorbewoners.
- ◇ Als terugblik op de Paardenmarkt 2001 en het jubileum der commissie plaatsen we nog een kwartet stukjes van een hele en een halve eeuw terug naar nu. Zelfs eentje in onvervalst Termeis, is dat ook niet bijna bevroren historie?
- ◇ Van ons lid, de heer Remie uit Nieuwegein, ontvingen wij tot onze verrassing een artikel over ijsvermaak in Ameide e.o. De aanhalingen uit krantenberichten zijn vermakelijke lectuur.

Rest ons nog u gezegende dagen te wensen, een rustige jaarwisseling en een goed begin van het eerste Eurojaar.

IN MEMORIAM J. DEN OUDSTEN

Op 25 september 2001 is Jan den Oudsten overleden. Toch nog vrij onverwacht, al zag je de laatste tijd zijn krachten wel afnemen. Het heeft ons als bestuur en leden diep geraakt, want Jan was niet zomaar een lid, maar een heel bijzonder.

Wars van gewichtigdoenerij ging hij onopvallend, bescheiden, zijn weg, maar was juist daardoor in onze kring opvallend.

'De hemel geeft, wie vangt die heeft'. Deze spreuk, die boven de schoorsteen in wijlen Rien Poortvliets werkkamer hing, had ook Jans levensdevies kunnen zijn. Hij was een vertrouwd figuur onder ons met een brede belangstelling voor en kennis van het leven in de natuur en het levende verleden rondom ons.

Hoeveel opmerkenswaardigs wat de hemel gaf, heeft hij niet in foto's en dia's gevangen om daarin anderen te doen delen.

Zo heeft hij onze jaarvergaderingen opgeluisterd met zijn dia's van oud Ameide-Tienhoven e.o. en zijn schitterende natuuroptnamen. Verder denken we aan de presentaties op de basisscholen i.v.m. 1933 -1945 en het verlevendigen van onze tentoonstellingen door zijn diaserie's, bijv. die over branden. En niet te vergeten zijn aandeel in de totstandkoming van ons boekwerk: '*Ameide en Tienhoven in grootmoeders tijd*'. Hieraan heeft hij een winter lang zijn beste krachten gewijd. Wij gedenken hem verdrietig en dankbaar, en wensen de familie, in het bijzonder zijn vrouw toe dat het gegeven mag zijn, zij het stamelend, te beamen: '*De Hemel heeft gegeven, de Hemel heeft genomen, de naam des Heren zij geloofd*'.

VAN DE GENEALOGISCHE WERKGROEP

De afgelopen tijd is door de werkgroep gewerkt aan de afronding van een rapport en een PowerPoint presentatie. De titel van het rapport is: "*Bewerking Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister gemeente Zederik, plan van aanpak*". Het rapport is op 22 oktober 2001 aangeboden aan het gemeentebestuur van Zederik. De aanbieding van dit rapport is vergezeld gegaan van een toelichtende PowerPoint-presentatie.

Op 22 oktober 2001 heeft het Historisch Overleg Zederik vergaderd. De burgemeester is voorzitter van het Historisch Overleg Zederik. Eén keer per jaar vindt een dergelijke bijeenkomst plaats om binnen Zederik de activiteiten af te stemmen met de gemeente en tussen de historische verenigingen onderling. Voor de vergadering van 22 oktober 2001 stond op de agenda: "*Rapportage & Presentatie rond de genealogische activiteiten van de gezamenlijke verenigingen in Zederik*". Tijdens deze vergadering is het rapport:

"*Bewerking Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister gemeente Zederik, plan van aanpak*" gezamenlijk aangeboden aan het gemeentebestuur van Zederik door:

- de Vereniging Historisch Lexmond & Hei- en Boeicop
- het Stichtingsbestuur "Vrienden van Historische Meerkerk"
- de Vertegenwoordiging van Nieuwland
- de Historische Vereniging Ameide & Tienhoven
- de Genealogische Werkgroep van de Historische Vereniging Ameide & Tienhoven

De aanbieding van dit rapport is vergezeld gegaan van een toelichtende PowerPoint presentatie.

Tijdens deze vergadering is door de burgemeester gevraagd aan de afdeling burgerzaken

om in samenwerking met de genealogische werkgroep voorbereidende werkzaamheden te verrichten om het een en ander gereed te maken voor besluitvorming binnen de gemeente Zederik.

Het genoemde rapport bevat een uitwerking van de plannen om in de gemeente Zederik te komen tot genealogische activiteiten. Om dit gestalte te kunnen geven en te stimuleren wordt aan de gemeente Zederik gevraagd de archieven van de Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister te (laten) scannen. Vervolgens wordt gevraagd de elektronische kopieën van deze gescande archieven (bijvoorbeeld d.m.v. CD-rom's) ter bewerking beschikbaar te stellen aan de hierboven genoemde verenigingen, stichting en werkgroep.

Met het aldus verkregen materiaal kan de toegankelijkheid van deze archieven sterk worden vereenvoudigd door het vervaardigen van indexen. Het voorstel is om elke akte op een snelle en eenvoudige wijze op een computerscherm te kunnen zoeken en lezen en desgewenst te kunnen printen. Ook kunnen de gegevens van deze archieven worden verwerkt in een genealogisch computerprogramma. Beseft wordt dat er heel veel vrijwilligerswerk nodig is om dit te kunnen realiseren.

De gevraagde medewerking van de gemeente is omvangrijk. Bij realisatie van het plan van aanpak levert dit enerzijds voordelen op voor de gemeente Zederik en anderzijds stimuleert dit de beoefening van de genealogie en studies naar de cultuur en historie van onze dorpskernen.

Dat de bovengenoemde verenigingen, stichting en werkgroep zich gezamenlijk tot de gemeente wenden is een gevolg van het standpunt dat genealogie beoefening binnen Zederik verband veel interessanter en krachtiger is dan gescheiden per dorpskern. Families die van de ene naar de andere dorpskern zijn overgegaan en families die in meer dan één dorpskern woonden kunnen op deze wijze in verband worden gebracht.

Na het gereed komen van het toegankelijk maken van deze archieven zullen daaruit ook interessante cultuurhistorische gegevens volgen, bijvoorbeeld welke beroepen kwamen per dorpskern in bepaalde tijdvakken voor.

Het plan van aanpak kan als volgt worden samengevat.

- a. Op het gemeentehuis van Zederik worden de boeken van de Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister gescand, van elke bladzijde wordt een elektronische file aangemaakt.
- b. De elektronische files worden op CD-rom (of DVD-rom) geplaatst.
- c. De files worden bewerkt, gerubriceerd en voorzien van een naam, zodanig dat elke file een akte vertegenwoordigt.
- d. De op deze wijze bewerkte files worden weer op een nieuwe CD-rom (of DVD-rom) geplaatst.
- e. Van deze bewerkte files worden indexen gemaakt, zodanig dat elektronisch gezocht kan worden in deze index.
- f. Door middel van op te geven selecties kan worden gezocht naar akten.
- g. Is een gezochte akte gevonden dan kan op het computerscherm de originele akte worden opgevraagd.
- h. Desgewenst kan van elke gewenste akte een afdruk worden gemaakt.
  - i. Voorgesteld wordt dat bij de gemeente Zederik een computer met printer komt te staan. Ook bij de deelnemende Verenigingen, Stichting en Werkgroep komt een computer met printer te staan.
  - j. De onder d. genoemde CD-rom (of DVD-rom) met bewerkte files kan door genealogen worden gebruikt om te verwerken in de computer met een genealogieprogramma.

Tot zover het verhaal en de samenvatting over dit onderwerp. Het gehele rapport bestaat uit 48 bladzijden, dat betekent dat lang niet alles in het nu voorliggende Verenigingsblad verteld kan worden. Indien u meer wilt weten over dit onderwerp, kennis wilt nemen van de inhoud van dit rapport of overweegt deel te willen nemen aan deze activiteiten: neem dan gerust contact op met onze Genealogische Werkgroep, Gert Groenendijk tel. 0183 601886.

AMEIDE-TIENHOVEN VOORMAALS EN THANS

In het vorige nummer van ons Nieuwsblad spraken we al over het nieuwe boek in de maak. De moeder-zoekgroep is nu zover dat ze een keur van 38 oude veelal ansichtkaarten heeft geselecteerd en deze ter jurering gaat voorleggen aan het bestuur. U hoort nog nader over de verdere 'uitzet'.

DE AVOND VAN 25 OKTOBER OVER DE STRIJD TEGEN HET WATER

Dhr. Ph. de Koning uit Papendrecht heeft op 25 oktober j.l. voor een volle zaal een boeiend betoog gehouden over de zee van rampen, ondanks de bedijkingen over de Waard uitgestort. Ook tal van dia's over de ondergrond en de worsteling tegen het woelige water maakte het geheel tot een zeer geslaagde avond.

DE PAARDENMARKT 2001:

Op de markt gonsde het in en rondom onze kraam weer van bedrijvigheid. Behalve de gebruikelijke aanbiedingen van kaarten en boekwerken hadden we voor het eerst een serie van 12 pentekeningen, kijkjes op A\T, te koop. Daarnaast een drietal grote foto's plus een map kleinere van de 'Kapitein Kok', anno 2000 Ameide passerende. Voor dat fotowerk willen we een pluim op de pet van ons lid André Tukker zetten, echt een stuk vakwerk!

De handel is naar wens verlopen, zie voor de sfeer verderop nog een artikel in onvervalst Termeis. Volgend jaar hopen we dus een nieuwgeboren boek in de kraam te hebben. We zijn druk doende de lakens en sloopjes te merken.

Daarnaast hadden we weer het traditionele raadspel.

Een record aantal invullers hadden we ditmaal, nagenoeg 40.

Vast een goeie keus geweest van onze bjna-antiek-voorwerpen-speurneus, Aart van der Grijn. Ook een schouderklop verdiend!

Vijf oude voorwerpen waren uitgestald en moesten mogelijkerwijs van naam voorzien en naar gebruik omschreven worden. Dit waren volgens de driemans-jury achtereenvolgens:

1. Een draadroller om zakken te sluiten door al draaiende de draad erom te bevestigen.
2. Een antilep-neusbril, die koebeestjes werd opgezet om te voorkomen dat bij soortgenoten clandestien melk werd afgetapt.
3. Een vatopener, bv. voor olievaten, melasse- of teertonnen.
4. Schoenmakersgereedschap, een borstel om zolen op te ruwen.
5. Een zgn. suf; zo'n blok aan het voorbeen van 'n paard hield slootje springen tegen of achter ander vee aan te jagen, etc.

En wat je bij de jurering al niet kan tegenkomen aan alternatieven, wisten zij veel?

Bij 1 zag een enkeling er een drillboor in, anderen brachten 't in verband met schrikdraad, een spanner of isolator ervan, maar dat was toch veul te modern voor zo'n roestend apparaat.

Was nummer 2 soms een onderdeel van een bokkentuig, *maor zeg nou zellef mins: da deeje zo'n beest toch niet an?* Nog een slimmerd vond 't een spoor voor voor aan je schoen.

In 3 meende men een bandenlichter, een gasfles of gewoon een flessenopener te herkennen, ook al fout dus.

Waarom was 4 niet gewoon een roskam, passend bij deze mart, in plaats van zo'n borstel, die destijds 'De Kwint' hanteerde?

En nummer 5 soms een stuk van een stijgbeugel, een anti-bijtring, weer een ander vast een rem voor tussen je wielen?

Allemaal op hun neus gevallen, au, au!

Zo, nu moeten we maar's gaan vertellen wie de prijswinnaars zijn. Hier komen de namen:

Eerste is geworden dhr. H. Manschot, Marijkeweg 31 te Ameide

Tweede werd dhr. P. de Goeij, Van Puttestraat 4A te Ameide

De derde gelukkige: dhr. A. Verhoef, Liesdel 35 te Nieuwpoort

Eerzaame, Discrete, Goede Vrienden!

Het tegenwoordig Jaar dat wy beleeven, kenmerkt eene Gebeurtenis, waar van, zoo veel ons bekend is, in de tydschriften van den Alblasfer-Waard, geen voorbeeld te vinden is, namentlyk dat dezelve Waard geduurende den tyd van 50 Jaaren door Gods genadige ver-
schooning is bewaard gebleven voor Overstroming.

Eene gebeurtenis des te opmerkelyker, daar hy binnen den omtrek van de eerste 44 Jaaren dezer Eeuw, die gedugte Bezoeking viermaal moest ondergaan, als in den Jaare 1709, 1726, 1740 en 1744; waarvan de twee laatste, zoo kort op een volgende, het donker vooruitzigt gaven, dat dezelve, eindelyk verlaten, en een prooi der Wateren zoude moeten worden! Ondertusschen moeten wy ons niet laten voorstaan, als of eene zoo lange bewaaring aan natuurlyke oorzaken ware toe te schryven, of dat de gesteldheid van den Waard gunstiger ware dan bevorens. Het tegendeel is waaragtig: de gesteldheid van denzelven, omringt door twee magtige Stroomen, die van tyd tot tyd verdroogen, wordt van dag tot dag gevaarlyker; deeze verontdieping, zelfs by open Rivieren, stuwt het Water langs hoe hooger op, en het zetten van Ysdammen, is daarvan het natuurlyk gevolg.

Trouwens, wy behoeven de waarheid daarvan niet in twyfel te trekken, de ondervinding heeft dit geduurende de laatste 50 Jaaren te meermalen bevestigd. Dikwils is de Waard geduurende dien tyd in het alleruiterst gevaar geweest, en allerbyzonderst in den Jaare 1784, wanneer hy bedreigd wierd door eene Overstroming, welke allen, die hem ooit getroffen hebben, verre zoude hebben te boven gegaan.

Het is dus alleen aan Gods oneindige goedheid te danken, dat de Waard, geduurende dit aanmerkelyk tydvak, te meermalen zoo zichtbaar uit de dringendste gevaaren is gered en behouden geworden, en het is dus de pligt van ons en alle de goede Ingezetenen, daarvoor der Goddelyke goedheid alleen de eer, den lof en de dankzegging toe te brengen.

Ter bereiking van dit oogmerk, en ten einde deze zoo belangryke gebeurtenis op eene plegtige en Godsdienstige wyze gevierd worde, hebben wy, in navolging van vroegere dagen, nodig geoordeeld, over den geheelen Alblasfer-Waard een Dank- en Bede-Uur uit te schryven, tegen Zondag den eersten Juny aanstaande, om den Hemel op het ootmoedigste te Danken voor zyne zoo zichtbaare bewaaring en verschooning, en vuurig en ernstig te Smeeken, dat het der Goddelyke goedheid behagen moge deezee Waard in haare genadige bescherming te nemen, ons verder lange zoo voor Overstromingen, als alle andre oordeelen, te bewaren, en den Zegen en Welvaart, die dit Gewest thans geniet, te doen geduurzaam zyn.

Terwyl het tevens onze pligt is, ons voor de Goddelyke Majesteit te verootmoedigen, met belydenis van onze veelvuldige Zonden, waar door wy ons allen Zegen en verschooning hebben onwaardig gemaakt, en vergiffenis daar van te zoeken in het dierbaar Bloed van den Heere Jesus Christus.

De verdre schikkingen, welke ter bereiking van ons Godsdienstig oogmerk nodig zyn, laten wy aan de directie van UEd. Achtb. geheel over; terwyl wy, na UEd. Achtb. in de bescherming des Allerhoogsten bevolen te hebben, blyven

Eerzame, Discrete, Goede Vrienden!

UEd. Goede Vrienden, Dykgraaf en Hoogheemraden van den Alblasfer-Waard.

Ter Ordonnantie van dezelve

A. H. ONDERWATER,

AMEIDE, den
7 Mey 1794.

TERMEISE MART 2001

Eên pèèrdemart en wat 'n hêël mooi weertie!

Kees en ik zijn naor Termei gewist. Da doeneme ellek jaor, dan gaoneme 'n daogje naor Teun en Hermanne op de Hogewèèrd.

Ik zee nog teuge Keese: "Zie je hoe Herreman die heggies en stroikies het geknipt, 't lijkt wel of tat Maximao bij hullie op bezoek mos komme in plek van in Schôônhove".

Je mot wete da Teun en ik al bekant zestig jaor vriendinne binne, maor as Teun 'Jans Will' teuge mijn zegt, mot ik altijd effe op m'n telle passe!

We zijn niet de êênigste die naor de mart komme, want Geertie, Teune zus, komt van Overlek mit 't pontjie over, mitte fiets, saome mit t'r vriendin. 'n Andere vrindin moch nie meekomme, want die praotte te veul, die was nog erreger, zee Teun.

Nao de koffie zijn we naor de mart gegaon. Gerdao, hullie dochter, was t'r ok bij. 't Was hartstikke druk. 'n Hêêleboel ouwe bekinde gezien. Teun bleef om de twee telle stilstaon om te praote: Aorie-Gerrit, de hêêle familie Van Errekel enne Olbertie en Beppe de Gans, Jannie van Marieje, Herrem van Diere hemme nie gezien, wel z'n broer. Jos van Middelkoop vertelde da z'n vaoder en moeder bijna 65 jaor getrouwd waore, Hink de Haon mit z'n vrouw Greet. Teun zee dat hullie goeie kosters waore. Willie en Krijn, die waore mekaor ok al kwijt, maor daor maokte Krijn z'n eige nie zoveul zurrege over.

't Is gek, maor iederêên kin Keese. O jao, we hebbe nog mit Machel 't Haag gepraot. Die zee: doe de groete an Pauwe. Laot ik da nou hillemaol vergete zijn!

Laoter Geertie en Pauwe nog gezien en we zeeje dattie 'n mooie troi an had; allêên jammer van da gaotjie. Teun zee nog da tie d'r gerust op moch knoeie mit te soep, 't was toch mor 'n ouwe.

Omdat we ok nog lid zijn van de Historische Verêêniging, staot Kees 'n pôds in dat kraompie, waar je ok 'n hoop minse ziet. Die motte daor raoje wa dat veur ouwe dinge binne die ze daor op 'n plankie hebbe gespijkerd. Ze verkope ok hêêle mooie kaorte, boekies en petrette van vroeger, oit die (goeie) ouwe tijd, wit je wel! Je kin ok ter plekke lid worde.

We hebbe 'n paor keer in 't jaor mooie avende mit 'n spreker over bepaold onderwerpe en we krijge koffie mit 'n koekie.

We gaon ok nog oit mit z'n alle. Da gift 'n hêêle gezellige band onder nekaor, maor d'r kinne d'r nog genug bij. Kom maor's kijke, dan kin je zien da'k niks teveul het gezeed. As Kees klaor is in 't kraompie, komtie allicht mit blomme, koek en janhagel naor hois en die dêêlt tie dan oit. Da vindt t-ie leuk.

Wat zijn pèerde toch mooi, hê! Ik bin d'r 'n bietjie bang veur. Da kom, dink ik, omdat we d'r vroeger nooit dichtbij mochte komme van vrouw Spek, Kees Verslois, Anton Kôôl en bij Coop Kôôl ok zo. Want ze konne gemêên schuppe, zeeje ze. En nou heb ik zogezeed 'n jeugdtrauma, waar je mee mot lere leve.

Maor ik gaot veuls te gaog naor de mart, al staon of lope d'r nog zoveul pèerde. Ik blijf t'r wel 'n endjie vandaon.

Zo hopen we volgend jaor weer van de partij te mogen zijn. Allemaal bedankt voor de prachtige dag en tot ziens in Ameide.

„Laat 'm maar eens draven“, zegt de voorzichtige koper, want aan den gang van het paard ziet hij met één oogopslag of hij wâar voor voor z'n geld krijgt.

Jansje

Naoschrift. Ik was Keese ok elke keer kwijt in de drukte, maor gelukkig is tie d'r weer, en ik mos van hum ok de groete doen.

Gemeente Ameele

Jaarmarkten
gehouden den 12 en 27 October 1893

Staats houdende opgave van het
getal in de prozen van de onderschreven
Deesoorten, aangebracht en verkocht op
de jaarmarkten in de gemeente Ameele

Soort	Per markt gebrachte aantal	Per markt aantal	Laag prijs prozen	Hoog prijs prozen	Gemiddeld de prozen van het geheele jaar	Aanmerkingen
		<small>naar sameng.</small>	<u>12 October</u>			
Luxepaansen	20	4	260	500		Handel in alle soorten flaam. ooh. voor 't buitenland werd me nig aangekocht
Stekpaansen	355	75	150	200		
2 1/2 fangs	90	30	160	230		
1 1/2 "	110	25	140	200		
Teulens	150	40	070	125		
Helden	25	2	40	75		
			<u>27 October</u>			
Kalfkocin	13	7	125	160		Handel tamelijk leemzig, vooral in de geringe soorten.
Opke Lansen	9	6	110	140		
Kalfsaugen	7	7	070	125		
Opke Saugen	11	0	40	75		
Kalveren	9	6	25	50		

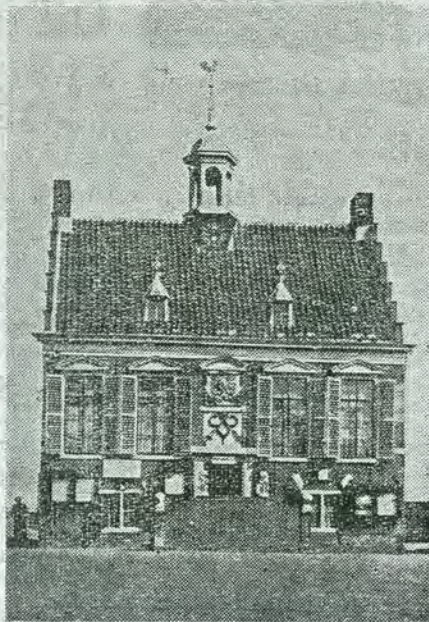
De Paardenmarkt te Ameide

Elk jaar weer een evenement in de Lekstreek

ROMER en zon overgoten is October 1949 de rivier, die zilverig zuiver zich slingert langs de Lekdijk bij Ameide en Tienhoven. Schier onbewogen is een spiegel strekt de rivier zich uit langs de Utrechtse uiterwaarden. De verte aan de einder is de toren van Jutfaas op te merken en meer links die van Lopik zichtbaar. En aan de linkeroever ligt Ameide, het Lekedeke van ongemene bekoring, dat in grotere omvang is geweest, dan men wel vermoedt.

De grote herenhuizen langs de Voorstraat doen van de dijk af deftig aan het verleden doemt weer op toen Ameide groter was dan thans. Het stadhuis van het hoogheemraadschap Alblasserwaard c.a., daterend uit 1600, is bijzonder royaal in bouw en omvang. De grachten zijn verdwenen en hebben plaats gemaakt voor een breed straat.

De Dam, het plein, waarop het kleine stadhuis domineert, is het centrum in het vriendelijk stedeke, met de Kerk. Blijkens een steen in de muur van het raadhuis heeft de drossaard Hendrik van Brederode in 1644 de eerste steen gelegd. Onder de beide koppen in de gevel zijn twee koppen

Raadhuis van Ameide.

van everzwijnen aangebracht, een herinnering aan Lumey, het „wilde zwijn der Ardennen”, wiens zuster gehuwd was met Van Brederode. In het oude stadhuis is thans gevestigd de rijkspolitie en de distributiedienst. Het nieuwe raadhuis, een herenhuis, staat aan de Voorstraat en biedt heel wat meer ruimte.

Het stadhuisje en het kerkgebouw der Ned. Herv. Gem. zijn als het ware representanten van netheid en rust. En Ameide is een rustige plaats. Alleen maakt de paardenmarkt in October hierop een uitzondering.

Euwenoude traditie

Deze paardenmarkt, naar men zegt door Jacoba van Beieren in het leven geroepen, heeft een bepaalde aantrekkelijkheid. Voorheen, toen de opbrengst besteed werd aan de Kerk, trok ze aan als markt. Thans is dit niet zozeer het geval en werkt een zekere usantie na. Het is voor Ameide een streekdag. Mannen en vrouwen, jong en oud maken zich op. Tot in Nieuw-Lekkerland kleedt men zich op zijn Zondags, zonder nog Ameide te bezoeken. Het is een familiedag in het groot geworden; het blijft een onver-

woestbare traditie, met Ameide als middelpunt.

Het stadje toont die dag een opgewekte levendigheid, vooral als in October de zomer heerst, zoals dit vorige week het geval was. De Dam is dan een verzameling van vrolijke mensen, die in de vele kramen in allerlei snuisterijen, snoeperijen en huishoudelijke artikelen te kust en te keur kunnen gaan. Kopers en verkopers zijn in een prettige stemming. Kermisgedoe met zijn gejangel is daarvoor niet nodig en terecht heeft men dit „vermaak” afgeschaft. In alle straten hangt de feestelijke sfeer van eeuwen her, toen vorige geslachten Termeijde's paardenmarkt bezochten.

De paardenmarkt wordt gehouden in de Molenstraat en op de Prinsengracht. In de Molenstraat staan de dieren met het front gelijnd naar de huizen. Een betrekkelijk geringe ruimte biedt gelegenheid de paardenkoppen te passeren. Soms moet op meer of minder krachtige wijze een hit of pony gemaand worden het pad vrij te laten.

Het verlate veulen

Op de Prinsengracht vindt men de paarden-aristocratie, de luxepaarden. De dieren worden voorgebracht en afgedraafd en hier vindt de keuring plaats. Dat menig paard onverhandeld naar zijn baas terugkeert, zal zijn oorzaak ook wel hierin vinden, dat de ambachtsheer van Ameide als prijs voor een verloting een veulen beschikbaar stelt. Deze ambachtsheer is een lid van de familie Van Stolk, die indertijd grote houttuinen aan de Vlaggemanskade te Rotterdam bezat. Als slot van de dag wordt een ringrijderij gehouden.

Ameide is ook bekend door de manden hoepmakerijen. Deze bedrijven hebben echter een noodlijdend bestaan. De jongeren vinden in andere industrieën hun emplooi, bijv. bij Betondak te Arkel. Daarentegen biedt de fruitteelt en fruithandel meer uitzicht.

De paardenmarkt van Termeijde is een evenement in de Lekstreek. Ze laat U zien een oud stadje met fleurige impulsen, en als dat alles voorbij is een stedeke, welks rust weldadig aandoet.

*Wanneer het water stille staet,
Wanneer de mensche ledig gaet,
Wanneer het ijzer rusten moet,
Niet een van drie en blijfter goed.*

Jacob Cats.

DE BEWONERS VAN HET WAARDHUIS VOOR 1760

Luttele afleveringen terug, nr. 1 en 2 van dit jaar, hebben we een en andermaal geprobeerd voor u te neuzen in een stel Diepenhorsten-eigens. Deze hadden voornamelijk te maken hadden met percelen gelegen aan de Pompstraat. Heel terloops hadden we al even een achterommetje genomen naar de Voorstraat en wel met een bepaalde de bedoeling. We wilden namelijk nog's wagen helemaal om te lopen over de Dam en de klopper te laten vallen op de voordeur van het voormalige gemeenlandshuis om nader kennis te maken met degenen die daar ooit gewoond hadden.

Nu wisten we al wel dat in het *Jaarboek Alblasserwaard en Vijfheerenlanden* (1983) een interessant artikel was opgenomen van de heer A.J. Busch, oud-archivaris van Gorinchem, over het Waardhuis en zijn bewoners, thans nummer 5. Alvorens we echter zover waren om toestemming te vragen dit te publiceren in ons blad, kwamen we in jaargang 20, aflevering 2 (1986) van *Nederlandse Historiën* een en ander tegen -of beter heel veel- over wat daar voordien had gehuisd.

En daarbij was het artikel van de hand(en) van E.M. de Bruyn-ter Denge en Dr. J.H. de Bruijn uit Austerlitz, ons welbekend door het vele grondige onderzoek dat dit echtpaar heeft verricht naar hun voorouders en eveneens tegelijk naar Ameides rijke historie. En laat ons niet vergeten dat zij ooit stimulators en mede-oprichters van onze Vereniging zijn geweest.

Het leek ons daarom passend eerst van de resultaten van hun spitwerk dankbaar gebruik te maken in tweeërlei opzicht: én als een postume hulde: beiden zijn inmiddels overleden, én om zo mogelijk bij het oudst bekende te beginnen.

Het kwam ons echter voor dat het beter was niet het klinkende stuk onverkort af te drukken, omdat het minutieus gedocumenteerd is als vrucht van veel archiefonderzoek. Het is daardoor doorspekt met allerhand opgaven van *hooftsommen*, schattingen, schuldbrieven, hypotheeken en renten, terwijl het ons in dit geval meer te doen was om wat er voor 1760 stond en woonde.

Wat bijvoorbeeld direct opvalt, evenals bij de Diepenhorsten-historie, is dat meermaals in de zgn. minuten van overdracht en hypotheekakten bij de ligging en de begrenzing van een perceel behalve de namen van de koper en verkoper ook die van de burens wordt genoemd. Een bijkomend iets, maar dikwijls weer wel informatief. Ja, de kadastrale indeelingen fungeerden toenmaals nog niet.

Nu het artikel zelf: de oudste datum die we tegenkomen, is precies 400 jaar terug: 1601. In dit jaar moet het pand driemaal in andere handen zijn overgegaan. Ene Willem Bernetsen alias Hertoch doet het over aan Claes Meijnsen en zijne huisvrouw Willemken Herbertsdochter. Het gaat vervolgens over op Jacop Adriaensen Osscham om tot slot eigendom te worden van Machgiell Petersen. Wat de reden was van deze volksverhuizing in het klein vermelden de papieren niet: was het vlotjesweg winstbejag, een te korte polsstok of zo?

Het achterste gedeelte van het perceel bleef wel eigendom van ene Lucas Bernersen Smit, eigenaar van het belendende pand aan de noordzijde, dat we voor het gemak maar nummer 6 noemen.

Na diens overlijden droeg diens weduwe, die inmiddels hertrouwd was met een tweede Lucas, met toenaam Gijsbertsen Smit, in 1609 het '*erffken daermede sij cumparanten springhende waren achter het huys ende erve van den voornoemden Machgiell Petersen*', het over aan genoemde Machgiell P. Zodoende ging het perceel grenzen aan een brand-sloot, die in 1624 '*omme seeckere redenen van de quellinge duer den Hooge Leckedijck met consent van de burgemeesters gevult is geworden*'. Op die gedempte sloot is in 1661 de Nieuwstraat aangelegd.

Even terzijde: de Paardenmarkt is dan pas 3 à 4 keer gehouden, ons Stadhuis 17 jaar en de kerk bijkans 3 eeuwen.

Die Machgiell P., schoenmaker van beroep, staat enige jaren als schepen van Ameide te boek, waarna hij zich kennelijk weer bij zijn leest houdt. Ging het schoenlappen minder goed, want in 1626 moest er extra gelapt worden. Van dat jaar dateert namelijk een plecht- of schuldbrief van 100 carolusgulden met zijn huis als onderpand. De hypotheekgever was zijn buurman, Goosen Jansen. Deze is een reeks van jaren schepen en burgemeester van Ameide geweest. Drie jaar later klopt Machgiell voor financiële bijstand aan bij Goosen Jansens schoonzoon, de eerwaarde heer Edsardus Fredericus Auricanus, '*dienaer des Goddelijcken Woorts*' alhier. Hij zit opnieuw krap bij kas en verkrijgt een hy-

potheek van 100 guldens.

Na Machgiell Petersens overlijden en diens huisvrouw erft hun zoon Pieter Michielsen het huis. Grappig die naamsomkering: zo werd de geslachten door de voornaam een achternaam, en later andersom. Minder grappig is dat hij om zijn mede-erfgenaam uit te kopen wel weer een hypotheek moet afsluiten, later nog één plus in 1644 een schuldbrief van f 40,- ten gunste van de Diaconie van Ameide en Tienhoven, zodat hij in 1644 voor f 540,- in het krijt komt te staan.

Pieter M. draagt het pand met de complete hypotheek in 1647 over aan lakenverkoper John Coulé. Deze importeerde blijkbaar stoffen uit Engeland. Er is namelijk in de stukken sprake van een proces voor schout en schepenen van Ameide. Hierin tracht een Londense koopman een vordering ten bedrage van 39 *pont steerlings* op die Coulé te verhalen, waarvoor hij zijn huis aan de Voorstraat ten onderpand moet stellen.

Nadat hij in 1651 zijn erf had vergroot door een strook grond te kopen van zijn buurman Wiggersen, wonende zuidzijde, verkocht hij het geheel voor f 2375,- aan Mr. Inssen Annia, chirurgijn te Meerkerksebroek. Alles verhypotheekt, met recht kan men zeggen dat de behuizing toen een papieren dak droeg.

Na goed drie jaar verkocht meester Inssen - zoals hij in de wandeling werd genoemd - het pand plus erf aan heer Gerrit Henricxsen Velroo, lakenkoper en schepenen te Ameide.

Daarop speelt een der bekendste jaartallen een rol zelfs in stede Ameide. U weet wel van 1672: regenten radeloos, het gewone volk redeloos en de staat reddeloos. Dat laatste gold ook voor Ameide: nadat de schans bij Sluis door verraad doorbroken werd, vielen Franse troepen, circa duizend man sterk, Termei binnen, *'al verwoestende en wech nemende dat sij beheerschen konden, dewijl de besettingen schandelijk een yder sijns weegs de vlucht namen'*.

Het resultaat was dat er tussen 45 huizen reddeloos in vlammen opgingen, waaronder ook de nummers 5 en 6, getuige een stuk van 10 jaar later. Dan legt de gerechtsbode beslag op *'seecker erff met de steen van affgebrande huysinge daerop, gelegen binnen deser stede aen de Voorstraet'*. Dit stuk werd verzonden naar G.H. Velroo, die inmiddels naar Amsterdam was verhuisd. Die beslaglegging was de inleiding tot een heleboel geredekavel met Ameides schout en schepenen.

Het oude fundament van nr. 5 werd uiteindelijk geveild en in 1686 met het herbouwde huis verkocht voor f 1500,- aan Dirck Spijckker. Deze werd daarmee de eerste bewoner van hoe het latere waterschapshuis er ongeveer uitzag. Het jaar daarop kocht hij eveneens het *'erff mette steen daerop gelegen'*, nummer 6 dus.

Die Dirck S. was een man van aanzien, opvolger van respect. Hendrick de Bruijn en Heiman Adriaensen Ottelander, schout en gaardermeester van Ameide en Tienhoven. Na zijn verscheiden heeft zijn derde echtgenote Janetta de Rie later dit *'ledig erff'* aan haar stiefzoon Johannes Spijckker overgedragen *'omme dat te betimmeren, gelijk reets gedaen is (...) alsoo de comparante uyt een suyvere lieffde en affectie het voorszeyde erff aen gemelten haeren (stief)zoon heeft geschoncken ende uyt een vrijwillige gifte heeft gegeven, soo verclaert sij ook daervan te renuntieëren dat aen haer geen cooppenningen deswegen sijn betaelt'*.

Tweede terzijde: De weduwe Spijckker wordt ook genoemd in de brandlijsten.

Het door de zoon herbouwde huis was kleiner dan dat van zijn ouders, wat men kan opmaken uit het eerste kohier der verpondingen (= een soort voorloper van de huidige OZB).

Johannes trad 1719 in het huwelijk met een jongedochter uit Lexmond, Margaretha van Oosterom.

Toen Johannes overleed (1731), kwam zijn huis en na het overlijden van zijn stiefmoeder (1732) Janetta de Rie ook de ouderlijke woning in het bezit van zijn weduwe.

Tien jaar nadien verkocht deze Margaretha het laatstvermelde pand voor f 4000,- aan François Barovius, de oudste zoon van de plaatselijke predikant Johannes Georgius Barovius en diens gemalin, Geertruij van Dregt.

Nog even een boekje opendoen over deze domineeszoon. Ja, deze François heeft wel voor wat wonderlijke verrassingen gezorgd. Hij was 20 jaar eerder op 20-jarige leeftijd gehuwd met het nog geen 16 jaar oude weesmeisje Johanna Costerus. Het prille paar is vervolgens naar Rotterdam vertrokken, waar zij een winkelpand huurden en waar Frans handelen ging in furnituren. Deze kocht hij bij de huisbaas, wat veelal gebeurde met geld afkomstig uit de ouderlijke nalatenschap van vrouwtjelief Johanna. Maar ook daar kwam een eind aan en de zaak floreerde zo slecht, dat het huurcontract voortijdig, d.i.

binnen twee jaar, werd beëindigd. *Ter pousseering van zijn werelds fortuyn* zeilde François tegen Kerst 1727 naar Guinea (aan de Goudkust, thans behorende tot Ghana). Aldaar trad hij als schrijver in dienst van de Westindische Compagnie. Hij heeft kennelijk behoorlijk carrière gemaakt, bracht het warempel tot opperkoopman en 'president over de Noord- en Zuidkust van Africa'. Als een vermogend man repatrieerde hij 14 jaar ouder met de 'Duynvliet' en herenigde zich met zijn Johanna, in Ameide met twee kinderen achtergebleven. Hij hoefde kennelijk geen Mene-tekeltje te vrezen, zij betrokken hun nieuwe woonstede en Johanna baarde hem nog vijf Baroviusjes. Eveneens ter plekke werd François een waar gewichtig man. Als schepen waren we hem in de annalen al tegengekomen van 1747 tot 1750 en erna als burgervader tot 1758.

Laatste terzijde: In de Pastoriefondsboeken vonden we een contract het recht op een zitplaats in de kerk aangaande 1738.

In 1759 verkocht hij zijn huis aan de Dijkgraaf en Hoogheemraden van de Alblasserwaard voor f 2000,-. Zijn gezondheidstoestand moet weldra verslechterd zijn, want blijktens een aantekening op de akte van overdracht staan slechts zijn initialen vanwege 'niet kunnend schrijven door lammigheid'.

Op de beide dominees voornoemd hopen we na het artikel over het Waterschapshuis nader terug te komen. Van voorgangers gesproken die geen voorbijgangers waren, zoals thans wel gebruikelijk is onder predikheren, genoemde twee met hun deftige verlatijnste namen zijn daar sprekende voorbeelden van. Wist u dat zij -alvorens het diensthuis uitgeleid te zijn- bijna een eeuw in Ameide en Tienhoven hebben gestaan. Heel vermoeiend toch! Weliswaar niet tegelijkertijd, ook niet na elkaar.

Ds. E.F. Auricanus was de zesde in de rij vanaf 1578, het tijdstip dat de kerk van Ameide en Tienhoven tot de Reformatie overging. Hij kwam als candidaat Anno Domini 1609 *ende gaende in het zesenseventichste jaer sijns ouderdoms* werd hem in 1660 emeritaat verleend.

J.G. Barovius is nummer tien - kun je ook uittellen op het predikantenbord in onze Sint-Janskerk. Deze dominee is eveneens als candidaat begonnen in 1693 en A.D. 1741 werd hij emeritus. Opgeteld: de somma van $51 + 48 = 99$ dienstjaren!

IETS OVER DE IJSClub "HOLLANDIA" EN IJSPRET IN VROEGER TIJDEN

Op 20 januari 1981 bestond de Ameidense ijsclub "Hollandia" 100 jaar. Wie het jubileumboekje, dat bij die gelegenheid verscheen, leest, is al snel teleurgesteld. Over de geschiedenis van de ijsclub en de ijsfeesten van Ameide wordt met (bijna) geen woord gerept. Het is eigenlijk een gewoon advertentieblad. In 2006 bestaat de club 125 jaar, wellicht de gelegenheid om nu alvast materiaal te verzamelen en de notulen, in samenhang met het kasboek, te bewerken zodat het manco van 1981 kan worden verholpen. Bij het naspeuren van de geschiedenis van de Vreeswijkse ijsclub stuitte ik op ijspret die betrekking heeft op Hollandia dan wel Ameide. Mogelijk kan dit artikeltje fungeren als voorzet voor een jubileumboekje bij het 125 jarig bestaan.

In het boek 'Friese Schaatsenmakers' door drs.. Wiebe Blauw is op pagina 19 vermeld dat er ook een type schaats bestaan heeft die naar Ameide is vernoemd. De 'Ameider klomp'. Dit type schaats was rond 1900 in de Alblasserwaard in gebruik. Het waren schaatsen die een zware hals hadden en voorzien waren van een koperen knop. Het was een baanschaats die zowel met korte als met doorlopende schenkel voorkwam. Uiteraard werd dit type schaats aanvankelijk in Ameide gemaakt door de plaatselijke smid. De roem van deze befaamde schaats ontsteg het stadje en zelfs de Alblasserwaard en zo kwam het dat de schaats in het verre Friesland in productie genomen werd. De firma G.S. Ruiter in Akkrum en de firma G.S. Ruiter in Bolsward brachten de schaats op de markt onder de naam Haastrechts en Leerdams model.

Ameider klomp

In diverse grootten in
keuze voorhanden
Ameidensche Schaatsen
à f 4,75.
ECHTE
Friessche en Hollandsche
SCHAAATSEN
Vianen. Wed. J. OOLMAN.

Advertentie in de VHL van 9 januari 1901

Dit vooraf aan de ijsfeesten in Ameide die ik "De Vijfheerenlanden" aantrof. De artikelen zijn zoveel mogelijk onveranderd overgenomen. In de barre winter van 1890/91 werd er volop geschaatst. Zo lezen we in de VHL van 17 december 1890:

Ameide 11 Dec. Dhr. G.J. de Jong te Tienhoven heeft tijdens dezen winter het recht tot verkoop van ververschingen in de tent der IJclub "Hollandia" voor f 45,- gepacht.

Uit de VHL van 20 december 1890:

Ameide 18 December. De ijsclub 'Hollandia' hield heden een ijswedstrijd voor onvermogenen. De prijzen bestonden uit levensmiddelen nl. spek en erwten. Door ruime inteekening der leden van de ijsclub was men in staat aan alle deelnemers eene tamelijke portie uit te reiken terwijl er aan oude luidjes en weduwvrouwen, die aan den wedstrijd niet konden deelnemen, nog iets kon

gegeven worden. Gelukkig de vereeniging die bij vermaak den arme niet vergeet.

Uit de VHL van 24 december 1890:

Ameide, 15 Dec. Bij de heden gehouden schoonrijderij op streek vanwege de ijsclub 'Hollandia' werden de prijzen f 15,- f 10,- en f 5,- behaald door dhrn. F. Kool, G.C. van Lomwel en J. van Es, allen uit Tienhoven. Onder gepaste bewoordingen werden de prijzen door dhr. J.L. de Jongh, den winners uitgereikt. In 't geheel beproefden 15 deelnemers de overwinning te behalen. Een flink muziekkorps uit Vianen luisterde het feest op, dat omstreeks half vier uur was afgelopen. Allen lof, komt voorzeker toe aan dhrn. Bestuursleden enz., die door hun krachtig optreden dit feest zoo welgeslaagd hebben gemaakt.

Uit de VHL van 7 januari 1891:

Ameide 30 Dec. Aan den heden alhier vanwege de ijsclub "Hollandia" gehouden wedstrijd in het schoonhardrijden voor jongelieden van 10 tot 16 jaren werd; ondanks het bijna onuitstaanbaar koude weder, door 11 jongelieden deelgenomen: Na een hardnekkigen strijd werd respectievelijk gewonnen de prijs ad f 5 door C. Zijderveld te Tienhoven, de 1^e premie ad f 2,50 door K. Roodnat, de 2^e premie ad f 2 door L.P. van Lomwel en de 3^e premie ad f 1 door J. Koppen, allen te Ameide.

Uit de VHL van 10 januari 1891:

Ameide 7 Jan. Er waren elf paren die aan de schoonhardrijderij deelnamen, waarvan de eerste prijs gewonnen is door dhr. De Jong en zuster te Polsbroek, de 2de prijs door dhr. F. Kool van Ameide en mej. Bassa, Lakerveld (Lexmond), de derde prijs inleggenden f 2,- dhr. Math. Heijboer en mej. A. Heijboer van Tienhoven. De leden der ijsclub waren vrij van inleggeld.

- Naar men verneemt, zal de volgende week weder voor de mingevoeden gelegenheid gegeven worden door de ijsclub om prijzen bestaande in mondbehoefden en geld te winnen; men zegt door een priksledevaart of hardrijderij met idem.

Uit de VHL van 28 januari 1891.

Ameide 21 Jan. Begunstigd door schoon winterweder had vanwege de ijsclub "Hollandia" alhier, voor de tweede maal een ijsfeest plaats voor arme gezinnen uit Ameide en Tienhoven. De feestelijkheden bestonden in een priksleden wedstrijd en eene hardrijderij met hindernissen, waaraan door 12 personen werd deelgenomen. J. de Jong alhier behaalde de prijs zijnde 5 KG spek en 5 Liter boonen of erwten bij het priksleden, terwijl W. Uitenbogaard Johzn. Alhier den prijs bij 't hardrijden ten deel viel. W. van der Ham en J. Versluis beiden te Tienhoven wonnen de premie zijnde 2,5 KG spek en 2,5 Liter erwten of boonen. Naarmate de grootte van het gezin werden aan alle deelnemers spek en erwten of boonen uitgereikt, zelfs oudere lieden en weduwen werden hierbij niet vergeten.

Uit de VHL van 14 januari 1893.

Men schrijft uit Ameide en Meerkerk:

Ook Ameide en Meerkerk is van ouds bekend wegens de flinke en ervaren schaatsenrijders, waarop het mogt bogen. Nog leeft in de herinnering voort de naam van Hoeijenbos, die tot in hoogen ouderdom door zijn sierlijke bewegingen en breede streken de aandacht trok en van wien bekend is, dat hij meermalen met een kind in den arm, dat zich bij hem volkomen veilig gevoelde, 'beentje over' deed als de beste. Nog weet men te spreken van een held op het ijs, die met zijne Friesche schaatsen krulletters trok en zijn naamletters uitbeeldde, 'alsof het gedrukt was', en van een ander die midden door de schotsen van een slop, door een jaagschuit gevormd, een weg baande

dat zijne schaatsen rinkelden. Toch moet gezegd worden, dat wie zich op het schoonrijden toeleghden, te tellen waren. Maar als het op hardrijden aankwam! Wie zou onze boeren en boerenknechts in snellen vooruitgang overtreffen? Gij moest ze gezien hebben, het lichaam, de knieën gebogen, den neus vooruit in den wind, de rechterhand aan het achterpandje van het wambuis; gij zoudt het misschien leelijk gevonden hebben, maar te gelijk u hebben verbaasd over de buitengewone snelheid, waarmede zij over de ijsvlakte heenvlogen.

De liefde voor het ijsvermaak is hier de laatste jaren niet verminderd, eer toegenomen, en de IJclub heeft niet weinig daartoe bijgedragen.

Wat evenwel voor sommigen zulk een schouwspel vooral aantrekkelijk maakt, het is niet de wedstrijd op zich zelf, maar de schilderachtige aanblik van het geheel, als de baan, voor de leden der IJclub en hunne dames vrijgehouden, bezet is met zwevende en zwierende paren, die elkander geen oogenblik hinderen, daar het bestuur zeer doeltreffende bepalingen gemaakt heeft, om ongelukken bij het rijden te voorkomen.

Men zal moeilijk een vroolijker, opwekkender gezicht kunnen uitdenken, dan het schouwspel dier wemelende en wriemelende, dier keuvelende en kakelende, dier zwevende en zwenkende menigte op dit punt van de vaart. De driekleur wappert in breede banen boven het terrein uit. De muzikanten laten de niet al te sterke tonen hunner instrumenten in de ijle lucht wegsterven, en daarginds in de tent der ververschingen rusten glundere boerinetjes onder het gebruik van een kop 'heete melk' van de vermoeyenis uit, totdat zij door hare vrienden weder afgehaald worden, om opnieuw den cirkelgang rondom het strijdperk te beginnen.

Barre winter, men is u nog niet moe. Het zomert in menig hart, als gij uw scepter zwaait. Als maar zoo menig arne drommel, die loopt te trappelvoeten van de koude, als maar de baanveger op de Keulsche Vart of op de Lek niet vergeten wordt. Dames en heeren 'een centje voor den baanveger, als 't u blijft'.

Uit de VHL van 14 januari 1893:

Ameide. Dinsdag jl werd te Groot-Ammers door de ijsclub 'De Telegraaf' eene schoonhardrijderij gehouden. Een zeventiental paren namen er aan deel. Na een hardnekkigen strijd werd de 1^e prijs f 30,- gewonnen door dhr. J. v. Dam en mej. Hagoort, van *Oudewater*; de 1^e premie f 10,- door dhr. H.G. de Jong en mej. Heiboer, van *Tienhoven*; en de 2^e premie f 3,- door den heer en mej. v.'t. Hoff, van *Ameide*.

Uit de VHL van 14 januari 1893:

-Terwijl Vrijdag 6 Jan. in Ameide vanwege de ijsclub 'Hollandia' alhier, op de Zederik eene schoonhardrijderij door paren op schaatsen werd gehouden, drie prijzen in geld. De banen waren spiegelglad en met vlaggen getooid; de muziek luisterde ook hier het feest op. Van de 11 paren die mededongen en die allen, zonder uitzondering, flink gereden, werd de prijs gewonnen door P. van Hoff te *Ameide* en mej. Veen uit *Lexmond*, de eerste premie door M. Heijboer en diens zuster mej. A. Heijboer, beiden te *Tienhoven*, en de tweede premie door Adr. Kruijt te *Ameide* en mej. Van Hoff te *Meerkerk*. Prachtig stil weder begunstigde dit ijsfeest, dat door een groote menigte belangstellenden werd bijgewoond en als altijd in de beste orde afliep.

Uit de VHL van 21 januari 1893:

Uit *Tienhoven* bij *Ameide* a/d Lek meldt men: Het ijs in de rivier alhier heeft eene dikte van 44 centimeter (scholijs) en 26 centimeter (gladijs) het wordt hier in alle richtingen met zware vrachten en met paarden en rijtuigen gepasseerd.

Uit de VHL van 13 februari 1895:

Ameide. JI Dinsdag (5 febr.) werd aan den vanwege de IJclub "Hollandia" alhier gehouden wedstrijd in het schoonhardrijden door paren, door 7 paren

deelgenomen. De prijs, 1^e en 2^e premie vielen ten deel aan Adr. Vermaat en C. Zijderveld, 1 Neeltje van Lomwel en C. van Zomeren, allen te Tienhoven; 2^e pr. Metje van Haff te Meerkerk en Adr. Kruijt te Ameide. Wat we hier gewoon zijn, er werd prachtig gereden. 't Was mooi zonnig winterweer en goede muziek luisterde den wedstrijd op, zoodat 't een opgewekt winterfeest was. Jammer dat er niet meer deelneming was; 't schijnt dat men zich elders niet zoo in 't schoonrijden oefent, dat men zich met onze paren durft meten. Jammer genoeg oefent men zich in het algemeen meer in het hard- dan in het schoonrijden.

IJsclub „Hollandia“
te AMEIDE.
Schoonhardrijderij
OP SCHAATSEN
MET PAREN
op de Zederik te AMEIDE
(bij geschiët ijs en weder)
OP
Dinsdag 5 Februari a.s.
’s namiddags 2 uur.
Prijzen f 20,-, f 10,- en f 5,-.
Aangifte voor nam, 1 uur in
't FORTUIN te Ameide,
Inleg f 0.50
De wedstrijd, zal worden opgeluisterd
door M. Z. M. HET BESTUUR.

Aankondiging in de VHL van 2 februari 1895

Een paar fragmenten uit dezelfde
krant.

Aankondiging in de VHL van 2 februari 1895

Uit de Schoonhovensche Courant van --januari 1896:

Ameide, 9 Jan. In eene heden algemeenen vergadering van de ijsclub "Hollandia" alhier, is met meerderheid van stemmen besloten toe te treden tot den ijsbond "Alblasserwaard".

Uit de VHL van 30 januari 1897:

-De IJsclub 'Hollandia' besloot onlangs in eene vergadering aan het Tienhovensche Veer gehouden, dit jaar ijs en weder dienende, weder een wedstrijd op de Zederik te organiseeren. De ongunstige weergesteldheid echter heeft het bestuur op zijn jongste vergadering op Maandag 25 dezer doen besluiten den wedstrijd voorloopig uit te stellen.

Uit de VHL van 20 december 1899:

Ameide. Naar wij vernemen zal door de IJsclub 'Hollandia' te Ameide, bij gunstig weder eene schoonrijderij met paren aan de sluizen bij Ameide, op Woensdag 20 Dec. 1899, plaats hebben.

Ijs en weder dienende, kan men zich aanbieden tot 's middags 12 uur bij de Wed. Diepenhorst in " 't Fortuin". Mededingers en mededingsters worden

Ameide. 12 Februari. 't Wintert, Vriest dat 't kraakt. De schaats merk Boon trekt hier dat het een aard is. Al wat beenen heeft, is of komt op het ijs. De Zouwe vol, de Zederik vol, ook de lust om naar Meerkerk te "trekke"!

Raad aan schaatsenrijderessen.

Vele dames hebben bij het schaatsenrijden last van de riemen of banden, die steeds dezelfde plaats van den voet drukkend, zeer hinderlijk kunnen zijn. Een eenvoudig middel bestaat daartegen in het brengen van een speelkaart tusschen kous en schoen op de gevoelige plekken.

Het zij herinnerd, dat het stijf aanbinden van schaatsen volstrekt niet noodzakelijk is, het zogenaamde doodbinden van den voet veroorzaakt kramp; aan te bevelen echter is, eenige spijkers in de schaats te slaan en daarvan de koppen te laten afvijlen tot scherp; een zestal dezer scherpe punten zal het verschuiven der schaats onder het rijden geheel beletten.

verzocht zich bij het Bestuur aan te melden of den 20 December vóór 12 uur in 't "Fortuin". De prijzen zijn de volgende: 1^e prijs 15 gulden, 2^e prijs 10 gulden, 3^e prijs 5 gulden.

Uit de VHL van 19 januari 1901:

Meerkerk 17 Jan. Aan de heden gehouden schoonrijderij namen 14 paren deel. De 1^e prijs f 30,- werd behaald door den heer C. Zijderveld te Ameide en mej. A., Vermaat te Tienhoven. De 2^e prijs f 15,- door den heer J. Vermeer en zijne echtgenootte mej. A. Gelderblom te Giessendam. De 3^e prijs f 7,- door den heer G. Kok Bz. en Mej. N. v. Iperen te Meerkerk. Bovendien werd aan den heer H. Vurens te Ameide en mej. A. van Dijk te Meerkerk een bestuursprijs toegekend.

Uit de VHL van 16 februari 1907:

Ameide. Vrijdag jl werd door de ijsclub "Hollandia" alhier een wedstrijd gehouden in het hardrijden op streek voor mannen. Door 16 personen werd hieraan deelgenomen. De prijzen van f 15,-, f 10,-, f 7,50, en f 5,- werden respectievelijk gewonnen door de heeren J. Oskam te Tienhoven, C. Zijderveld, R. Bor en de Groot Pz., allen te Ameide.

Uit de VHL van 20 februari 1907 een ander soort ijspret:

Ameide. V.l. Zondag was het op de Zederik druk met schaatsenrijders door lieden van uit Ameide, Meerkerk en Leksmond. Al spoedig ontstond er twist tusschen die rijdenden, zoodat de Leksmonders met de Ameidenaren samenspannen en optrokken tegen de Meerkerkers, waardoor een verwoed gevecht ontstond, zoo zelfs dat de politie er lastig tusschen zat, doch de orde handhaafde. Tegen enkele belhamels is procesverbaal opgemaakt. Bij het huiswaarts keeren heeft men duchtig huisgehouden bij den verlofhouder J. V. onder Meerkerk, die op zijn kousen de hulp der politie kwam invoeren.

Uit de VHL van 7 februari 1917:

Ameide. Ringrijden door paren, deelnemende paren 22, 1^e prijs C.A.M. Diepenhorst en mej. P. den Hartog; 2^e prijs M. v.d. Hoven en mej. M. v.d. Hoven; 3^e prijs T. Oosterom en mej. G.G. van Staveren; 4^e prijs A. Alblas en mej. R. van Zijl, allen Ameide.

Uit de VHL van 2 maart 1929:

Meerkerk. Donderdag 21 Februari werd alhier door de IJsclub "Zederik" de 7^e wedstrijd gehouden in dit seizoen. Voor de hardrijderij voor dames uit de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden hadden zich 32 deelnemers aangemeld. De uitslag was: 1^e prijs f 100,- mej. N. Verrips te Lexmond; 2^e prijs f 50,- mej. R. den Hartog te Ameide; 3^e prijs f 25,- M.E. Goedhart te Giessen-Nieuwkerk; 4^e prijs f 10,- A. Keijls te Meerkerk; 5^e prijs G. Molenaar te Lexmond.

B.C. Remie

B. Essers, Winter

L E X M O N D

In "HOLLANDERS KOMT NAAR HET WATER" beschrijft Herman de Man het stuk dijk tussen Vianen en Lexmond als het "mooiste weligste brok van al de dijken langs onze veelvuldige rivieren" en "rondom Lexmond zal men ook mooie waterpartijen in de vlakke waarden kunnen vinden". Toch is er in die vlakte een verhoging.

De kerk van Lexmond (afgeleid van Laaksmonde) dateert van 1-e helft 14-e eeuw. In deze kerk een mooi orgel en een fraaie preekstoel, beide uit 1790 (Prent 1). Op dezelfde plaats stond al eerder een kerk (van 1100) maar die werd door Floris de Zwarte verbrand in 1237 (Melis Stoke).

*Dorpsstraat met kerk.
Schilderij van Jan de Beijer
(17^e eeuw).*

PRENT 1

In de waarden lag dicht voor Lexmond het slot KILLESTEIN (Prent 2 en Kaart 1). Beide afbeeldingen werden overgenomen uit een krantenartikel uit 1997. Het kasteel lag op een strategisch goed gekozen plek met de vaargeul vlak voor langs (Kaart 4). Men kon vandaar de rivier naar beide zijden overzien. Het werd gebouwd nog voor 1386 en mogelijk op dezelfde plaats waar eerder de burcht BOLSWEERD stond (Jacob van Maerlandt). Floris de Zwarte, broer van de Graaf van Holland had deze uit nijd verwoest, samen met het dorp en de kerk. Hij wilde uit onedele motieven met een nichtje van de Utrechtse bisschop trouwen maar deze gaf geen toestemming. Vandaar.

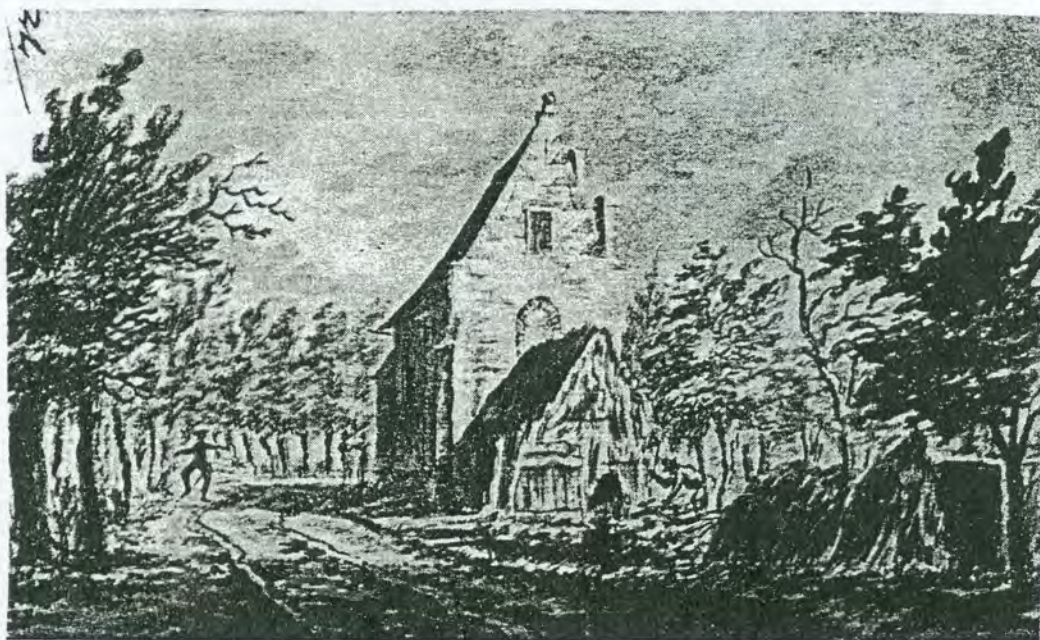

PRENT 2

KILLESTEIN brengt Lexmond en Ameide bij elkaar. Een vroegere bewoner van Ameide Govert de Bruyn bracht het tot koopman van de V.O.C. en had in particulier bezit een suikerplantage in Suriname die hij KILLESTEIN-NOVA noemde. Deze de Bruyn had midden 17-e eeuw het kasteel gekocht. Een nazaat dr. J.H. de Bruyn uit Doorn schreef goede artikelen over het geslacht door de eeuwen heen. Hij was lid van onze vereniging.

Het slot KILLESTEIN bestond oorspronkelijk uit een WOONTOREN met kleine ramen en schietgaten. In rustiger tijden werden de ramen groter en kwamen er aanbouwen.

"Capel te Helsdingen buyten Vianen".

Gewassen tekening door D. van de Burg, 1756. 11 x 18 cm.

PRENT 3

Voor deze serie probeer ik beslag te leggen op oude prenten en kaarten maar dat is me met Lexmond niet zo gelukt. Naast die van de Beyer (1750) (Prent 1) en van het slot KILLESTEIN (Prent 2) heb ik slechts een afbeelding van de "CAPEL TE HELSDINGEN BUYTEN VIANEN" van D. van den Burg, 1756 (Prent 3). De journalist sprak over andere prenten van KILLESTEIN uit de 18-e eeuw. Mogelijk komen die later nog.

Genoemd werd reeds Kaart 1 van Bolstra. Kaart 2 is een detail van een Molenkaart waarop Lexmond, Helsdingen, Kortenhoeven en Achthoven zijn aangegeven. De heer W. VAN ZIJDERVELD heeft twee voortreffelijke artikelen geschreven over 1/ De verdwenen ontginningsbasis van Kortenhoven en 2/ Het oudste Lexmond. Hij geeft nieuwe gegevens die ook voor Ameide/Tienhoven van belang kunnen zijn. Op grond van verstoorde verkavelingspatronen toont hij aan dat de rivier in historische tijden haar bed verlegde en toen grote stukken reeds in ontginning gebracht land wegspoelde. Het zijn gedegen publicaties maar toch zeer toegankelijk. Hierbij twee kaartjes van VAN ZIJDERVELD waarop het bed van de rivier is geschetst, de huidige situatie (Kaart 3) en die in de 14-e eeuw (Kaart 4).
Op kaart 4 lag Killestein dus nog aan de vaargeul van de Lek.

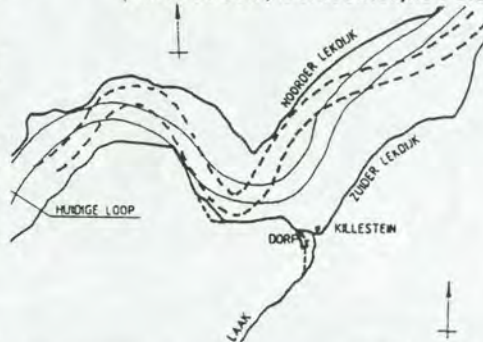
KAART 1

Fragment van "Kaart van de rivier de Lek van Krimpen tot het Hagesteinsche Schoor" met een sloot vanaf de kerk naar de Lekdijk en een sloot van de dijk naar Lakerveld.

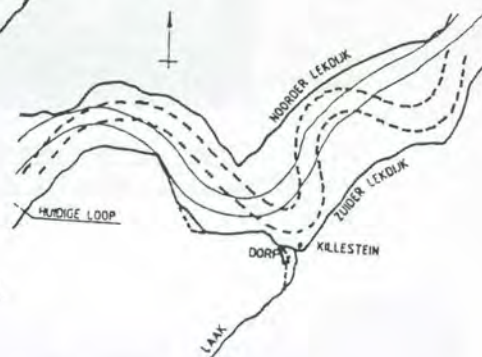
Anonieme gravure naar tekening van M. Bolstra, 1751-1764. Vianen, Gemeentearchief (Foto: Utrecht, Gemeentelijke Fotodienst).

KAART 2

KAART 3

KAART 4

Haarlem, 12 November 2001.

Peter van Toor

Bronnen onder andere:

Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, 1951 (VVV gids)

Zijderveld, W.van (1997-1). De verdwenen ontginningsbasis van Kortenhoven. In Historisch-Geografisch Tijdschrift 15, pp 20-30

Zijderveld, W.van (1997-2). Het oudste Lexmond. In Historisch-Geografisch Tijdschrift, pp 51-59.

Sant, D.vant, kostschoolhouder te Gorinchem, Beschrijving van de Alblasserwaard en de Vijf-Heeren-Landen, 1845

Vet, Anton van der, Roem van Ridders en Rivieren, Kroonder Bussum 1944

Vet, Anton van der, Glorie van Holland, Den Oudsten, Lekkerkerk

Onze Streekhistorie, de delen 2 en 4

Barendse G. en Terlouw, P., Het Groene Hart van Nederland 1977

Jaarboek Alblasserwaard en Vijfheerenlanden 1983

Jaarboek Alblasserwaard en Vijfheerenlanden 1984

Kerkwijk, P.A., Ontdekken en Beleven, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, hist.verkenningen, Crezée Ameide, 1979

Kerkwijk, P.A., Abl.w.en Vijfh.l., Crezée, Ameide, 1983

Hierbij de bijdrage van de rubriek: ontvangen tijdschriften van onze zusterverenigingen in de Alblasserwaard en de Vijfherenlanden en landelijk verschijnende bladen op het gebied van de historie.

Hist. Ver. Arkel en Rietveld, uitg. mei 2001; met artikelen over het ontstaan van de Folkertstraat en iets over de Linge.

Kwartaalblad van Hist.Ver. Binnenwaard Bleskensgraaf, Brandwijk, Goudriaan, Molenaarsgraaf, Ottoland, Oud-Alblas en Wijngaarden, uitg. juni 2001; met artikelen over genealogie fam. Lopik, de Hofwegense Molen, huwen en huwelijksregistratie in vroeger tijden.

"De Kroniek", kwartaalblad van de Geschiedkundige Vereniging.

Giessenburg en Schelluinen, uitg. juni 2001; met artikelen over 700 jaar Hoogheemraadschap, uittreksels Gorinchemse Courant, dijkdoorbraken, onderzoek Dorpsstraat.

Oud-Gorcum Varia, tijdschrift Hist. Ver. "Oud-Gorcum", uitg. 2001; met artikelen over drs. den Uil uit Gorinchem en een verhandeling over de publicaties.

"Grondig bekeken": Lek en Merwestraak, arch.werkgem. Nederland, uitg. juni 2001; met artikelen over ijzeren kookpot uit Noordeloos, iets over bakstenen,

"De Stamboom": uitg. van de Werkgroep Genealogie Sliedrecht, uitg. juni 2001; met artikelen over de fam. den Engel, vervolg fam. Volker en van Wijngaarden.

Kwartaalblad Hist. Ver. West-Alblasserwaard, uitg. sept. 2001; met artikelen over Lekkerlandse grutterij en na de Franse tijd. en iets overscheepswerven.

"Heemschut", tijdschrift van de Bond Heemschut, bescherming cultuurmonumenten, uitg. aug. 2001; met artikelen over kleurgebruik in de restauratie, de vestingwallen van Gorinchem, het badpaviljoen in Domburg, de papiermolen in Ootmarsum enz.

"Stad en Graafschap Leerdam", orgaan van historische ver. Vrienden van Oud Leerdam. uitg. sept. 2001; met artikelen over de Franse tijd, de Molukse historie ontrafeld en archeologie Betuwe lijn.

Verenigingsblad van Hoogblokland, Hoornaar en Noordeloos, uitg. juni 2001; met artikelen over de Mammoetkies, het boerenbedrijf in de waard, Gorinchemse courant 100 jaar geleden.

"Lek- en Huibertkroniek", periodiek van Ver. Hist. Lexmond en Hei- en Boeicop, uitg. aug. 2001 met artikelen over besmettelijke veeziekten, Leerdamse Courant 70 jaar geleden, de tol op de grens Lakerveld/Meerkerk,

"By Clockgeluy", uitgave van Historische Kring Nieuwpoort, uitg. sept. 2001 met artikelen over Bakkers van Stree~erk, iets over de "Oranje Ver." en genealogische wetenswaardigheden over de fam. den Har(her)tog.

Mededelingenblad Historische Ver. Hardinxveld-Giessendam, uitg. mei 2001; met artikelen over bescherming bruggen en bomen langs de Paralelweg, het Schuurkerkje Buitendams,

"De Asperensche Courant", orgaan van de Ver. "Oud Asperen", uitg. maart 2001; met artikelen over verslag jaarvergadering Leerdamse Courant 70 jaar geleden, de razzia van 5 feb. 1945

